

HANDLÄGGARE/ENHET
Arbetslivsenheten
Thomas Hagnefur/CA

DATUM
2009-09-02

DIARIENUMMER
20090335

ERT DATUM
2009-06-09

ER REFERENS
U2008/8318/G

Utbildningsdepartementet
103 33 STOCKHOLM

LOs remissvar på Mer om fristående skolor och enskild förskoleverksamhet, SOU 2008:122

LO har fått möjligheten att lämna synpunkter och vill framföra följande ställningstaganden. Remissvaret följer den indelning och struktur som betänkandet har.

LOs tidigare synpunkter

LO har i den rad av utredningar som föregått denna utredning redovisat ställningstaganden som nu delvis utgör grund för detta remissvar.¹

1 Kommunalt ägande i fristående skolor

Utredningen konstaterar inledningsvis att rättsläget är oklart i vilka former kommuner får bedriva skolverksamhet. Samtidigt konstateras att Regeringsrätten funnit att skollagen inte hindrar en kommun att genom ägt bolag vara huvudman för en fristående skola. LO är av den uppfattningen att det ska finnas möjligheter för kommuner att i samverkan med t.ex. företag eller organisationer kunna bedriva gemensam utbildningsverksamhet i form av fristående gymnasieskola. Det kan också bidra till framväxten av regionala yrkesutbildningscentra där resurser från både kommuner och företag kan bidra till en positiv utveckling av yrkesutbildningen. LO konstaterar att det regelverk som utredningen föreslår är i linje med ett sådant perspektiv vilket är bra. Utredningen menar dock att detta ska utgöra undantagsfall. LO är av annan uppfattning och menar att med de tre punkter som definierar det sammanhang när det ska vara tillåtet med denna samverkan, har man också

¹ Se U2006/4670/G, U2008/704/G, U2008/4759/S

POSTADRESS 105 53 Stockholm
BESÖKSADRESS Barnhusgatan 18
TELEFON 08-796 25 00 TELEFAX 08-24 52 28
E-POST mailbox@lo.se HEMSIDA www.lo.se
ORGANISATIONSNUMMER 802001-9769
BANKGIRO 368-4834 PLUSGIRO 8 50-8

Landsorganisationen i Sverige

fastlagt huvudregeln. Utredningen pekar på att en sådan samverkan kommer att ske i ett kommunalt bolag vilket innebär att kommunallagens regler gäller. Även offentlighetsprincipen och sekretesslagens principer kan komma att gälla. I förslag till ny skollag som just nu remissbehandlas utgår LO ifrån att likformighet i regelverk för kommunala och fristående skolor kommer att fastställas. Därmed skulle skillnaderna även på detta område rimligen minimeras. Utredningen nämner något motsägelsefullt att även andra delar av skolverksamheter skulle kunna få samma möjlighet till samverkan utan att närmare precisera argumenten. Det skulle i så fall kunna utgöra ett undantag. LO menar att utredningen argumenterat för att införa regleringen för den gymnasiala nivån, och det finns i nuläget inte något skäl att ytterligare utöka samverkansmöjligheten. Den frågan bör i så fall prövas i särskild ordning.

2 Entreprenader i fristående skolor

Utredningen föreslår att undervisning i yrkesinriktade och estetiska karaktärsämnen kan få utföras på entreprenad av annan för den fristående skolans räkning. I det sammanhanget sägs att den fristående skolan också ska ges möjlighet att överlämna den rätt till myndighetsutövning som följer av skollagen. I 15 kap 8 § 1 skollagen ges regeringen möjlighet att meddela föreskrifter om att enskilda ska få sätta betyg, vilket är en av de viktigaste delarna i myndighetsutövningen i skolan. LO menar att den generella skrivning som finns i utredningens förslag är otillräcklig och anser att omständigheterna för överlämnande av en sådan rätt ska preciseras i förordning. Grunden för LOs krav i den delen är att myndighetsutövning måste vara kvalitetssäkrad.

3 Ett slopat krav på minst 20 elever

Grundkravet på minst 20 elever för att bedriva fristående skola ska enligt LOs mening kvarstå. Antalet är mindre än dagens normalklass och begreppet skola blir något uttunnat. Utredningen konstaterar att kravet har sin utgångspunkt i värnandet av kvalitén. De kvalitetskrav man ska ställa på verksamheten och som har sin grund i läroplaner och kursplaner blir svårare att uppnå med så små enheter. Utveckling av social samverkan och gruppdynamikens positiva påverkan får också sämre förutsättningar. De långsiktiga förutsättningarna för en stabil verksamhet kan inte heller anses föreligga. Regeringen menar att motsvarande krav inte ställs på kommunala grundskolor. Det är i sig inte något stort problem då de flesta kommuner tvingas lägga ner så små enheter av ekonomiska skäl. De ambitionerna motverkas många gånger av att fristående skolor träder in i stället och den planerade effektiviseringen uteblir. De möjligheter till undantag från

huvudregeln för särskilda skäl som finns, ska enligt LOs mening fortsätta att gälla.

4 Ett förändrat ansöknings- och tillståndsförfarande

När det gäller tidsaspekterna för ansökan och beslut har LO inga invändningar. Remiss- och handläggningstiderna tas också upp i utredningen där man menar att det är en fråga för Skolinspektionen att hantera. LO menar att det är rimligt och att det viktigaste instrumentet för en effektiv ansöknings- och beslutsprocess är att lämna så bra instruktioner till både friskolor och kommuner så att underlagen uppfyller de kvalitetskrav som Skolinspektionen kan ställa.

LO ställer sig positiv till utredningens utvidgade konsekvensbegrepp där det sägs att *”en fristående skola ska ha rätt till bidrag om verksamheten inte innebär påtagligt negativa följder för eleverna eller skolväsendet i övrigt.”* LO saknar ett regionalt perspektiv när det gäller gymnasieskolan, i synnerhet vid prövning av friskolor med yrkesförberedande utbildningar. I samtalen mellan kommuner och friskolor framkom ett önskemål om att Skolverket också skulle väga in en omvärldsanalys och beakta förhållandena i olika branscher vid tillståndsgivningen. Utredningen har helt bortsett ifrån tillkomsten av de nationella programråden inom ramen för den nya gymnasieskolan samt de samverkansformer som kan komma att uppstå på både regional och lokalnivå i form av programråd eller liknande. LO anser att dessa instanser måste ingå i det allsidiga underlag som Skolinspektionen har att utgå ifrån i sin bedömning av ansökningar som berör yrkesförberedande gymnasieprogram. Arbetsmarknaden är idag i allt mindre utsträckning lokal varför ett regionalt perspektiv måste finnas med. Utredningen föreslår i motsats till dagens regler att det endast är den berörda kommunen som ska yttra sig. LO delar inte den uppfattningen, med hänvisning till vad som just anförts.

LO finner det anmärkningsvärt att det i direktiven anges att, ”Kommunernas möjlighet att utöva inflytande över ansökningsprocess och tillståndsgivning ska minska”. Utredningen visar förtjänstfullt på de behov som faktiskt finns av kommunernas synpunkter, men som inte verkar tillmötesgå av kommunerna i den utsträckning som skulle vara önskvärt. Utredningens förslag om kommunens skyldighet att yttra sig ställer sig LO positivt till. LO menar att det ska läggas stor vikt vid och arbete på att ansökningsförfarandet och tillståndsprövningen blir allsidig och baseras på ett tillförlitligt underlag. Här ingår som tidigare påpekats att involvera de nationella programråden och underliggande nivåer i samverkan skola arbetsliv.

I det tidigare samråd som hållits med SKL och Friskolornas riksförbund i samband med Skolverkets förslag lyfts några principiellt viktiga frågor fram som belyser behovet av tydligare krav. SKL menar att kommunerna borde ha mer att säga till om i fråga om en huvudmans förutsättningar att bedriva verksamheten. Därutöver menar SKL att kommunerna borde ges möjlighet att överklaga Skolverkets (numera Skolinspektionens) bedömning av huvudmannen. LO menar att detta är ett rimligt krav. I det arbete som pågått inom utbildningspolitiken har mycket kraft lagts ner på att i ökad grad jämställa friskolors rättigheter i paritet med det offentliga skolväsendet, men också utöka möjligheterna att ställa anspråk på skattemedel. Det senaste exemplet är förslaget om att innehållet i politiska beslut, bidragsnivåerna, ska kunna överklagas genom förvaltningsbesvär. LO har tidigare ställt sig kritisk till en sådan ordning.² SKLs förslag om kommunens rätt att överklaga Skolverkets bedömning skulle då jämställa förutsättningarna mellan aktörerna. Det är rimligt då kommunerna inte längre betraktas som part, enligt utredningens förslag, med ansvar för att påvisa vilka effekter en friskoleetablering får för elever och skolväsende i kommunen. Skolinspektionen förslås istället få ett tydligt utredningsuppdrag som grundar sig på ansökan och kommunens utlåtande. LO menar därför att kommunen ska ha möjlighet till överklagan av Skolinspektionens bedömning. Utredningens ambition om ökad rätts-säkerhet för de berörda parterna tillmötesgår också med en sådan förändring.

5 Bidrag till pedagogisk omsorg

LO avvisar förslaget med hänvisning till tidigare remissvar.³ Grunden för detta utgår ifrån att förslaget inte motsvarar de kvalitetskrav som kan ställas på offentligt finansierad verksamhet. LO noterar också att någon jämförelseanalys inte är gjord, vilket borde vara rimligt att begära.

Landsorganisationen i Sverige
Stockholm som ovan

Wanja Lundby-Wedin

Thomas Hagnefur

² Se remissvar U2006/4670/G

³ Se remissvar , U2008/4759/S